

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
5 april 2022

Ons kenmerk
PZH-2022-800044687
DOS-2022-0000142

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Generiek interbestuurlijk toezicht 2021-2022

Geachte Statenleden,

Met deze brief informeren wij u over de actuele stand van zaken met betrekking tot het generieke interbestuurlijk toezicht (IBT). Wij gaan in op de implementatie van het in 2021 vastgestelde nieuwe IBT-beleid en de resultaten van het IBT.

Scope

Generiek interbestuurlijk toezicht op gemeenten is een taak van de provincie op basis van de Wet revitalisering generiek toezicht. Dit toezicht heeft betrekking op alle wettelijke medebewindstaken van gemeenten, voor zover het Rijk daar geen toezicht op houdt. Het Rijk houdt onder andere toezicht op onderwijs, zorg en sociaal domein. Provincies houden systematisch toezicht op de meest risicovolle toezichtgebieden in het fysieke domein, te weten:

- Ruimtelijke Ordening.
- Omgevingsrecht.
- Monumentenzorg en archeologie.
- Archief- en Informatiebeheer.
- Huisvesting vergunninghouders.

De provincies stemmen de invulling en aanpak van het IBT onderling af in het zogenaamde 'Coördinatorenoverleg IBT', waarin ook het ministerie van BZK en de VNG zijn vertegenwoordigd.

Het toezicht op deze toezichtgebieden draagt in beperkte mate bij aan het totaalbeeld dat wij als provincie hebben van gemeenten. Op basis van de Wet revitalisering generiek toezicht is ons toezicht gestoeld op gelijkwaardigheid en vertrouwen en voeren wij dit sober en proportioneel uit. Dit betekent dat als de gehanteerde toezichtindicatoren geen indicatie geven dat er mogelijk iets niet goed gaat bij een gemeente, er voor de provincie geen aanleiding is om in te grijpen. Op deze manier kunnen wij onze personele capaciteit inzetten voor die gemeenten die dit het hardst nodig hebben.

Wat ging er vooraf?

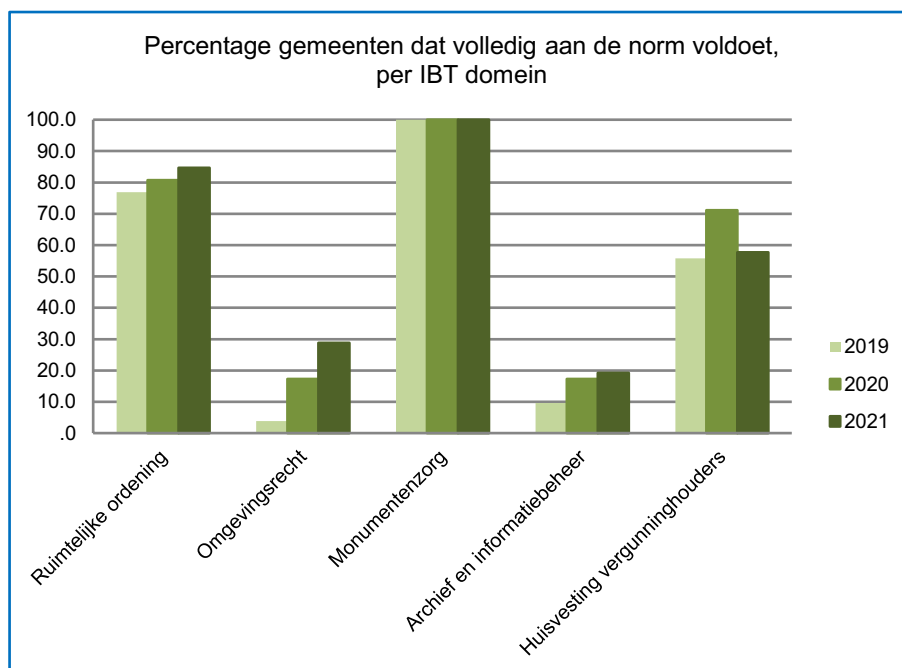
Eind vorig jaar ondertekenden alle Zuid-Hollandse gemeenten de *Bestuursovereenkomst generiek interbestuurlijk toezicht 2022*. Hier ging een intensief traject van evaluatie, afstemming en besluitvorming aan vooraf. Per 1 januari 2022 zijn de nieuwe bestuursovereenkomst en het *Uitvoeringsprogramma generiek interbestuurlijk toezicht 2022* in werking getreden.

Het jaar 2022 staat in het teken van de afwikkeling van het oude en de implementatie van het nieuwe IBT. Begin 2022 hebben wij voor de laatste keer op basis van de afspraken uit het vorige IBT-beleid, het net opgehaald voor het jaar 2021. We hebben hierbij niet, zoals voorheen gebruikelijk was, gewacht op de vastgestelde gemeentelijke IBT-rapportage als onderdeel van de gemeentelijke jaarstukken over 2021. Voor een snelle afwikkeling van het IBT over 2021 hebben wij ontbrekende informatie bij de gemeenten opgevraagd. Mede dankzij hun medewerking konden we zodoende snel de stap maken naar de nieuwe werkwijze. Die stap bestaat uit een nulmeting, die op basis van de nieuwe IBT-indicatoren uit het uitvoeringsprogramma is uitgevoerd en de uitgangspositie voor het nieuwe IBT-proces heeft opgeleverd

Dankzij de nieuwe werkwijze en het vorig jaar ontwikkelde IBT-dashboard, zijn we nu in staat om veel sneller dan voorheen de actuele IBT-informatie over gemeenten te publiceren. Het dashboard vindt u [hier](#).

Toezichtoordeel over 2021

Onderstaand diagram geeft weer in hoeverre gemeenten de afgelopen drie jaar per toezichtgebied voldeden aan de toen geldende indicatoren. Ten opzichte van voorgaande jaren is een lichte verbetering te zien. Gedetailleerde informatie per gemeente en toezichtgebied is te vinden in het IBT-dashboard.

Nulmeting 2022

Begin 2022 hebben wij, als onderdeel van de invoering van het vernieuwde IBT-proces, een nulmeting uitgevoerd. Op basis van de nieuwe indicatoren, die gelden vanaf 1 januari 2022, is gekeken waar gemeenten nu staan bij de uitvoering van de taken waar de provincie toezicht op houdt.

Als een indicator uitwijst dat er mogelijk niet wordt voldaan aan de wettelijke taakuitvoering, is gekeken of er sprake is van een structureel probleem en in hoeverre de gemeente zelf al actie onderneemt ter verbetering van de taakuitvoering. De uitkomsten van deze nulmeting bepalen of een gemeente op de zogenaamde IBT-ladder wordt geplaatst. Elke trede van de IBT-ladder geeft aan waar de provincie staat in het interventietraject. Het IBT-oordeel, dat wordt uitgedrukt in de kleuren groen, geel, oranje of rood, is gekoppeld aan een trede van de IBT-ladder.

De uitkomsten van de nulmeting vormen het startpunt van het vernieuwde IBT-proces. Hoe hoger op de IBT-ladder, hoe meer aandacht we een gemeente zullen geven. Zo nodig maken we met hen concrete afspraken, bijvoorbeeld over het opstellen van een verbeterplan. Begin volgend jaar verwachten we te kunnen zien in hoeverre deze aanpak succesvol is.

De resultaten van de nulmeting zijn ambtelijk aan de gemeenten voorgelegd en zo nodig aangepast en vervolgens gepubliceerd op het IBT-dashboard.

De nulmeting levert onderstaand totaalbeeld per toezichtgebied op.

Resultaat nulmeting 2022 (aantal gemeenten)

Toezichtgebied	Niet op de IBT-ladder	1 signaleren	2 informatie opvragen en valideren	3a afspraken maken – ambtelijk	3b afspraken maken - bestuurlijk
Ruimtelijke ordening	44	-	8	-	-
Omgevingsrecht	18	3	15	16	-
Archief- en informatiebeheer	7	5	37	3	-
Huisvesting vergunninghouders	30	3	8	10	1

Er zijn geen gemeenten geplaatst op de treden 4 t/m 6, hetgeen betekent dat er geen aanleiding voor de provincie is om over te gaan tot juridische interventie (in de plaats treden).

Voor het toezichtgebied monumentenzorg en archeologie heeft nog geen nulmeting plaatsgevonden. Hiervoor wordt aangesloten bij de tweejaarlijkse Erfgoedmonitor van het Rijk, die begin 2022 wordt uitgevoerd. Op basis van de data die deze monitor oplevert voeren wij in de loop van 2022 alsnog een nulmeting uit.

Toelichting per toezichtgebied

Ruimtelijke ordening

Het IBT op ruimtelijke ordening heeft als doel de gemeenten ertoe te bewegen te beschikken over grondgebied-dekkende bestemmingsplannen. Vervolgens moeten de bestemmingsplannen voldoen aan de instructieregels van het ruimtelijk deel van de Omgevingsverordening (afdeling 6.2) zoals geldend in het jaar 2021.

Met de nulmeting is vastgesteld dat 44 van de 52 Zuid-Hollandse gemeenten beschikken over grondgebied-dekkende bestemmingsplannen die aan de Omgevingsverordening voldoen. Dit is een verbetering van 2 ten opzichte van het voorgaande jaar.

In overwegende mate zien wij een positief beeld. Er zijn 8 gemeenten die na de beoordeling in de nulmeting op de IBT-ladder zijn geplaatst (trede 2, informatie opvragen en valideren). Volgens het nieuwe stoplichtmodel krijgen zij de kleur geel. Dit betekent dat er geen sprake is van taakverwaarlozing, maar slechts achterstand in de uitvoering. Het gaat om gemeenten die over een enkel bestemmingsplan of een onderdeel van een bestemmingsplan beschikken die nog niet overeenkomstig alle instructieregels uit de Omgevingsverordening zijn vastgesteld. Deze gemeenten beschikken over een verbeterplan of hebben een plan van aanpak met daarin een planning die zij de komende jaren zullen uitvoeren om deze laatste achterstanden in te lopen. De afspraken worden in het IBT-Dashboard gezet en jaarlijks gemonitord.

Omgevingsrecht

Het IBT Omgevingsrecht heeft tot doel gemeenten ertoe te bewegen de beleidscyclus voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op orde te krijgen. De provincie beoordeelt of gemeenten de uitvoering van de VTH-taken zodanig hebben ingericht dat deze voldoen aan de wettelijke vereisten. Het aantal gemeenten dat voldoet aan de norm is de afgelopen jaren toegenomen. Met de nulmeting 2022 is vastgesteld dat 34 gemeenten over de vereiste VTH stukken beschikken, al zijn die in sommige gevallen niet tijdig bestuurlijk vastgesteld en/of is de gemeenteraad niet tijdig geïnformeerd. Bij 18 gemeenten ontbreken er vereiste documenten.

Wij zien dat het VTH-beleidscyclus niet voldoende aandacht krijgt. Dit komt mede door capaciteit tekorten, maar ook de Coronapandemie is van invloed geweest op de bedrijfsvoering bij gemeenten. Dit heeft geleid tot een verschuiving van prioriteiten.

In lijn met de afspraken in de *Bestuursvereenkomst generiek interbestuurlijk toezicht 2022* voeren wij dit jaar ambtelijke gesprekken met deze gemeenten over de ontbrekende informatie, de vaststelling van stukken door het college van B&W, de wijze en het tijdstip van informeren van de gemeenteraad en hoe (toe)zicht gehouden wordt op de VTH-taken die gemandateerd zijn aan de omgevingsdienst. Ook komen actuele thema's aan de orde als de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

Monumentenzorg en archeologie

Tot en met 2021 toetsten wij of een gemeente beschikt over een deskundige monumentencommissie en bleken alle gemeenten hieraan te voldoen. Vanaf 2022 vervalt deze indicator en gaat de provincie voor het toezichtgebied Monumentenzorg en archeologie gebruik maken van de data uit de tweejaarlijkse Erfgoedmonitor van het Rijk. In het vervoltraject wordt samengewerkt met de gemeenten.

Archief- en informatiebeheer

In hun IBT-rapportages over 2020 laten gemeenten een lichte verbetering zien bij het op orde krijgen en houden van hun digitale archief- en informatiebeheer. Van de 52 gemeenten voldoen er inmiddels 12 aan de gestelde wettelijke eisen, beoordelen drie zich als onvoldoende en moet de rest nog veel stappen zetten bij de inrichting en verbetering van hun digitale informatiebeheer en de bewaking van de inhoudelijke kwaliteit en duurzaamheid van informatie.

Het belang van informatiebeveiliging, privacy, openbaarheid en gegevensbescherming wordt steeds meer ingezien, maar het toezicht legt ook bloot dat het daarmee samenhangende archief- en informatiebeheer niet voldoet. Sommige gemeenten blijven achter in de aanpak van de door de gemeentearchivaris als interne toezichthouder geconstateerde problemen en knelpunten. Wij hebben de gemeenten schriftelijk verzocht om actie van het bestuur en management en in een aantal gevallen is op ambtelijk niveau gesproken over het archiefverslag en zijn afspraken over de noodzakelijke verbeteringen gemaakt.

Huisvesting vergunninghouders

De eerste helft van het jaar 2021 hebben gemeenten moeite gehad om aan de taakstelling huisvesting vergunninghouders te voldoen. Dit kwam door een combinatie van een krappe woningmarkt en coronamaatregelen. De huishoudenssamenstelling van een groot deel van de vergunninghouders (70%) past minder goed op de Nederlandse woningvoorraad. Vaak bestaan de huishoudens uit alleenstaanden of erg grote gezinnen. Daarnaast heeft de situatie in Afghanistan geleid tot een hogere bezetting in de asielopvang, wat zich op den duur vertaalt in een hogere taakstelling voor de huisvesting.

Ondanks de lastige situatie op de woningmarkt is het veel gemeenten toch gelukt om hun taakstelling te halen. Met een realisatiecijfer van 90% behoren de Zuid-Hollandse gemeenten tot de best presterende gemeenten van Nederland (gemiddelde realisatie 77%).

Gezien de grote inspanning die gevraagd wordt om de hoge taakstellingen te realiseren en de lastige uitgangspositie op de woningmarkt, hebben wij in het kader van het bestuurlijke toezicht gekozen om het advies van de Landelijke regietafel Migratie en Integratie op te volgen en een coulance toe te passen. Met deze coulance is per 1 januari gekeken of gemeenten minimaal een kwart van de achterstand van de eerste helft van 2021 hadden ingehaald in het tweede deel van 2021. Wanneer dit het geval is zouden zij niet stijgen op de interventieladder. De overige achterstand dienen zij in te lopen voor 1 juli 2022. Dit blijft een grote uitdaging. De taakstellingen blijven de komende periode onveranderd hoog, dus er zal de komende tijd nog veel worden gevraagd van gemeenten en andere betrokkenen als het gaat om de huisvesting van vergunninghouders.

Tot slot

Voor meer informatie over het IBT verwijzen wij u naar de provinciale website. Hier vindt u naast het IBT-dashboard onder andere de model-bestuursovereenkomst en het uitvoeringsprogramma. Ga naar: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/lokaal-bestuur/interbestuurlijk/>

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, plv. voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J.N. Baljeu